

การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2^{*} Administration According to the Four Iddhipada in the Basic Educational Institutes under the Office of Kalasin Primary Educational Service Area 2

พระมหาวิวัฒน์ วิวัฒนเมธี (จันทรเต็ม), สุนทร สายคำ¹ และประดิษฐ์ นัตทะยาย²
Phramaha Witthawat Wiwatthanameti (Chantem), Sunthon Saikham and Pradit Nattayai
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น¹
นักวิชาการอิสระ²
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand
Independent scholar, Thailand
Corresponding Author, E-mail: ratchawut4850@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ระเบียบการวิจัยวิธีวิทยาแบบผสม โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 304 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และวิธีจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .86 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test) การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน และครูผู้สอน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ และโดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

^{*}ได้รับบทความ: 27 กุมภาพันธ์ 2562; แก้ไขบทความ: 28 มีนาคม 2562; ตอรับตีพิมพ์: 5 สิงหาคม 2562

Received: February 27, 2019; Revised: March 28, 2019; Accepted: August 5, 2019

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารตามหลักอริยาบท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการบริหารตามหลักอริยาบท 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการบริหารตามหลักอริยาบท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรักและความเอาใจใส่การปฏิบัติหน้าที่
- 2) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะควรมีความเพียรพยายามในการจัดสรรทางงบประมาณเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการภาระ
- 3) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะควรเอาใจใส่ในการกำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน
- 4) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสาควรมีการคิดวิเคราะห์กำหนดนโยบายและแผนงานในการบริหารจัดการภาระงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา; หลักอริยาบท 4

Abstract

The aims of this research were: 1) to study the conditions of the administration based on IV Iddhipada-dhamma (Pāli: iddhipāda, path of accomplishment) in the basic educational institutes; 2) to compare the opinions of the samples towards the administration based on IV Iddhipada-dhamma in the basic educational institutes; 3) to study the ways to develop the administration based on IV Iddhipada-dhamma in the basic education institutes. In this mixed method research, the samples of its quantitative study included 304 of educational administrators and teachers, selected by means of Stratified Random Sampling and Lottery. The tool used in this stage was the questionnaire with its reliability value of .86 and the statistics used in the data analysis were: Frequency, Percentage,

Mean, Standard Deviation, t-test and f-test. The target samples used in the qualitative study included 10 educational administrators and 10 teachers, selected by Purposive Sampling and the interview was used to collect the data in this process before the obtained data were interpreted by the descriptive analysis.

The research results were as follows:

1. The mean score of the conditions of the administration based on IV Iddhipada-dhamma in the basic educational institutes in overall was at a high level. In the study of all aspects, the highest score can be seen in that of ‘Educational institute administration based on Citta (thoughtfulness)’, followed by ‘Educational institute administration based on Vīmaṃsā (investigation)’, ‘Educational institute administration based on Viriya (energy)’ and ‘Educational institute administration based on Chanda (aspiration)’ respectively.

2. The statistic scores in overall and studied aspects of the comparison of the opinions of the samples towards the administration based on IV Iddhipada-dhamma in the basic educational institutes, classified by the samples’ personal factors: position, education and working experiences were different with the statistical significance level of .01. This accepted the set hypothesis.

3. The ways to develop the administration based on IV Iddhipada-dhamma in the basic educational institutes are as follows: 1) in educational institute administration based on Chanda, the meeting of work encouragement to the personnel should be organized; 2) in educational institute administration based on Viriya, the budget raising should be diligently managed and is adequate for the administrative burden; 3) in educational institute administration based on Citta, the policy and plan determination in learning management for the student development should be carefully taken in account; 4) in educational institute administration based on Vīmaṃsā, the policy and plan determination in workload administration should be analyzed to be most effective.

Keywords: Educational Institution Administration; Iddhipada IV

1. บทนำ

สถานศึกษาทำหน้าที่เป็นแหล่งบ่มเพาะ วิชาความรู้ ทักษะชีวิต ปลุกฝังและเสริมสร้าง คุณธรรมจริยธรรม ระเบียบวินัย คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ และค่านิยมอันดีแก่เยาวชนผู้ซึ่งจะเจริญ เติบโตไปเป็นอนาคตของชาติประเทศที่มีทรัพยากร มนุษย์สูงทั้งคุณภาพและปริมาณย่อมสามารถ สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ประเทศชาติได้เป็น อย่างยิ่ง (Department of Physical Education, 2014) การบริหารสถานศึกษาอันเป็นภาระหน้าที่ สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะผู้นำในการ กำหนดนโยบายและวางแผนงานในการพัฒนา สถานศึกษาในทุกมิติ ผู้บริหารจึงควรได้นำเอาหลัก พุทธธรรม คือหลักอิทธิบาท 4 ประการ ได้แก่ (Thai Tripitaka, 1996) 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ 4) วิมังสา อันเป็นหลักคุณธรรมสำคัญ นำสู่ความสำเร็จสำหรับนักบริหาร มาประยุกต์ ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับ แผนนโยบายของการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งการ บริหารงานโดยใช้หลักคุณธรรมเป็นเครื่องมือ ด้วยมุ่งหมายให้ข้าราชการยึดหลักธรรมในการ ปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม (Office of Education Reform, 2014) สภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ภายในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ยังขาดองค์ความรู้และความเข้าใจในเรื่อง การนำเอาหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้เป็น เครื่องมือในการบริหารสถานศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา วิจัยในหัวข้อเรื่อง การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อเป็น ข้อมูลสารสนเทศใหม่นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทาง ในการส่งเสริม และพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารงาน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุดต่อการบริหารจัดการภาระงาน ในสถานศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารตามหลัก อิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนัก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อ สภาพการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถาน ศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง หน้าที่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการ บริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม ผสาน (Mixed Methods Research) เป็นการวิจัย เชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง

ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 304 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซีเมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (Srisaad, 2011) โดยการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีจับสลาก และกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .86 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's)

4. สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะรองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการบริหาร

ตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ วัตถุประสงค์ การศึกษา ประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางในการพัฒนาส่งเสริมการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรักและความเอาใจใส่การปฏิบัติหน้าที่ 2) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ควรมีความเพียรพยายามในการจัดสรรทางงบประมาณเพื่อให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการภาระงาน ควรเพียรพยายามในการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณ 3) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ควรเอาใจใส่ในการกำหนดนโยบายและแผนงานในการจัดการเรียนการสอน ควรเอาใจใส่ในการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน 4) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา ควรมีการคิดวิเคราะห์กำหนดนโยบายและแผนงานในการบริหารจัดการที่ครอบคลุมภาระงานทั้ง 4 ด้าน ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้มีโอกาสในการอบรมศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองอยู่เสมอ

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการนำเอาหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียรพยายาม) จิตตะ (ความเอาใจใส่) วิมังสา (การคิดวิเคราะห์) ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนไว้ โดยหลวงพ่อบุญทาส (Buddhadasa Bhikkhu, 1994) กล่าวว่า อิทธิบาท 4 เป็นรากฐานแห่งความสำเร็จและพระพรหมคุณภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (Phra Brahmagunaphorn (P.A. Payutto), 2011) กล่าวว่า เป็นคุณธรรมนำสู่ความสำเร็จสำหรับคนทำงานนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการภาระงานทั้ง 4 ด้านในสถานศึกษา คือ ด้านงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอาทร สุระเมธี (Phramaha Athorn Suramedhi, 2016) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งผลการ

วิจัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวุฒิกอร์ บัวทอง (Phramaha Wutthikorn Buathong, 2009) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7 ซึ่งผลการวิจัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของบัญชา ท่าทอง (Thathong, 2013) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาการใช้หลักอิทธิบาท 4 พัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย พบว่า ความรับผิดชอบตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย มีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

2. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 4 ในสถานศึกษาจำแนกตามสภาพทั่วไป พบว่า มีดังนี้

2.1 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนถึงแม้มีตำแหน่งหน้าที่ที่แตกต่างกันแต่ล้วนเข้าใจในระบบการบริหารจัดการภาระงานเป็นอย่างดี ซึ่งมีรูปแบบในการบริหารจัดการอย่างสามัคคีร่วมด้วยช่วยกัน เพื่อให้ภาระงานบรรลุ

วัตถุดิบ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหา วุฒิกอร์ บัวทอง (Phramaha Wutthikorn Buathong, 2009) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานของ ผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม 7 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมแตกต่างกัน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอาทร สุรเมธี (Phramaha Athorn Suramedhi, 2016) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมแตกต่างกันยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของบัญชา ท่าทอง (Thathong, 2013) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาการใช้หลัก อิทธิบาท 4 พัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย ผลการเปรียบเทียบข้อมูลการศึกษาคความรับผิดชอบ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษา ปีที่ 6 จำแนกตามเพศ และอาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ที่ระดับ .05

2.2 วุฒิกการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่ไม่แตกต่างกันซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการบริหารสถานศึกษา อย่างเป็นกัลยาณมิตรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือ

ซึ่งกันและกันบริหารยึดหลักธรรมาธิปไตย โดยเอา ความถูกต้องเป็นใหญ่มีการนำหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมสำหรับนักบริหารมาบูรณาการใช้ ในการบริหารภาระงานด้านต่างๆ ในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอาทร สุรเมธี (Phramaha Athorn Suramedhi, 2016) ที่ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตาม หลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารของ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม วุฒิกการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิษณุภา เมธีวรฉัตร (Medhivarachat, 2011) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ตามหลักอิทธิบาท 4: กรณีศึกษาโรงเรียน ศิริวงศ์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามวุฒิ การศึกษา ผลที่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกฤต ปันวิชัย (Punwichai, 2013) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการที่พึงประสงค์ของ วิทยาลัยสงฆ์ ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและ คณาจารย์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการ ที่พึงประสงค์ ของวิทยาลัยสงฆ์ นครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า เพศ สภาพภาพการ ครอบครองเพศ วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และบทบาทหน้าที่ในสถานศึกษา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ก็พบว่าไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีการนำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการใช้ในการบริหารจัดการการศึกษา โดยหมั่นประชุมปรึกษาหารือวางแผนนโยบายและกำหนดแผนงานร่วมกันอยู่เสมอ โดยมุ่งเน้นพัฒนาส่งเสริมทักษะวิชาการและทักษะชีวิตของผู้เรียน ปฏิบัติงานโดยเคารพรักในจรรยาบรรณวิชาชีพ ใส่ใจ และมุ่งมั่นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อภาระงานของตน จึงเป็นสาเหตุให้สถานภาพด้านประสบการณ์การทำงาน มีการปฏิบัติที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอาทร สุเมธี (Phramaha Athorn Suramedhi, 2016) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน มีผลการปฏิบัติที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุนทร ธมฺมโยธี (Phra Suthon Dhammayodi, 2016) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรใส่ใจในการนำเอาหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการใช้ในการบริหารจัดการภาระงานในสถานศึกษาโดยให้ครอบคลุมภาระงานทั้ง 4 ด้าน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล งานทั่วไป

1.2 สถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการศึกษาวิจัยในชั้นเรียน โดยนำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการด้วยการเลือกศึกษาเป็นกรณีรายบุคคล เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ เพื่อใช้ในการพัฒนาทักษะวิชาการและทักษะชีวิตของผู้เรียน ควรสนับสนุนส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่บุคลากรในสถานศึกษา ควรคิดวิเคราะห์การพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อยุคสมัย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการนำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล งานทั่วไป โดยเจาะจงแต่ละภาระงาน

2.2 ควรศึกษาวิจัยการนำเอาหลักพุทธธรรมอื่นๆ ที่สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษา เช่น พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 ขรवासธรรม 4 สัมปยุตธรรม 7 และมรรคมงคล 8 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามภาระงานทั้ง 4 ด้าน

2.3 ควรศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาที่มีลักษณะโครงสร้างที่แตกต่างกัน เพื่อหาความแตกต่าง

References

- Buddhadasa Bhikkhu. (1994). *Happy Work*. Bangkok : Dhamma Council.
- Department of Physical Education. (2014). *Recreational activities for the moral and ethical Development of Children*. Bangkok : S. Offset Graphic Design Printing.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka Mahachulalongkorn rajavidyalaya University Edition*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Medhivarachat, V. (2011). Human Resource Development in Accordance with Iddhipada IV Principle: Case Study of Kiriwong Vittaya School Nakhonsawan Province. *Master Degree Thesis*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Office of Education Reform. (2002). *Education Area Administration for Education Quality*. Bangkok : Phapphim Part., Ltd.
- Phra Brahmagunaphorn (P.A. Payutto). (2011). *A Constitution for a Living: Buddhist Ethics for a Beautiful Life*. 14th Printed. Bangkok : Pimsuay Co., Ltd.
- Phra Suthon Dhammayodi. (2016). Educational Institution Administration Based on Iddhipada IV Principles in the Basic Education Institutions under the Office of Chaiphum Primary Education Service Area 1. *Master Degree Thesis*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Athorn Suramedhi. (2016). Educational Institution Administration Based on Iddhipada IV Principles in the Basic Education Institutions under the Office of Kalasin Primary Education Service Area 1. *Master Degree Thesis*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Wutthikorn Buathong. (2009). Application of Iddhipada IV in Administration of the School Administrators according to the opinions of the Teachers in Phrapariyat tidhamma Schools (General Education) Group 7. *Master Degree Thesis*. Graduate School : Loei Rajabhat University.
- Punwicha, T. (2013). Desirable Administration of Sangha College in Accordance with Iddhipada IV principle. *Master Degree Thesis*. Graduate School: Mahachulalongkorn rajavidyalaya University.

Srisaad, B. (2011). *Introduction to Research*. 9th Printed. Bangkok : Suweriyasarn.

Thathong, B. (2013). Application of Iddhipada IV to develop the Sixth Year Secondary Students' Responsibility of Ayutthaya College School. *Master Degree Thesis*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.